

Zabawa

***"Zabawa jest czymś uniwersalnym i przynależnym zdrowiu;
Bawienie się służy zdrowiu, gdyż sprzyja rozwojowi;
Bawienie się skłania dzieci do nawiązywania relacji grupowych i kontaktów;
Bawienie się może być dostępną każdemu dziecku formą komunikowania się..."***

Donald W. Winnicott

Zabawa jest to forma rozrywki służąca przyjemności, jak również edukacji („nauka poprzez zabawę”). Jest to forma aktywności dziecka obok pracy i nauki. Zabawa pozwala zaspokoić indywidualne i społeczne potrzeby dziecka. Kształtują i rozwijają zmysły dziecka, wzbogacają jego wyobraźnię i życie uczuciowe. Zabawy rozwijają myślenie, spostrzegawczość, pamięć, uwagę, orientację, wyobraźnię i inteligencję twórczą. Uczą wytrwałości. Rozwijają poczucie koleżeństwa i przyjaźni. W zabawach i grach zespołowych dziecko dostrzega konieczność podporządkowania się regułom. Zabawy rozwijają mowę (podstawy komunikowania się), a także sprawność fizyczną dziecka. Ćwiczą mięśnie, usprawniają działanie systemu nerwowego. Przez aktywność zabawową dziecko rozwija swój umysł, rozszerza swoje doświadczenia, doskonali sprawności i umiejętności psychiczne i fizyczne, rozwija się intelektualnie i emocjonalnie.

Wśród cech zabawy można wymienić (Roger Caillois):

- ➔ **dobrowolność:** udział, jak i rezygnacja z zabawy zależy od chęci uczestnika;
- ➔ **wyodrębnienie, zamknięcie w określonych ramach czasu i przestrzeni:** zabawa stanowią zamkniętą rzeczywistość, rozgrywającą się we własnej przestrzeni;
- ➔ **zawieranie elementu niepewności:** przebieg zabawy nie mogą być z góry ustalone;
- ➔ **ujęcie w normy:** świat zabawy rządzony jest przez konwencje i reguły, których przestrzeganie jest warunkiem koniecznym uczestnictwa;
- ➔ **fikcyjność:** zabawom opartym na naśladownictwie towarzyszy poczucie odrealnienia, wyodrębnienia się z rzeczywistego życia.

Zabawa jest wtedy dobra - atrakcyjna, gdy jej treść wzbudza w dzieciach zainteresowanie, przykuwa uwagę budzi chęć wzięcia w niej udziału, dostarcza radości i emocji. Do zabawy nie wolno dzieci zmuszać.

Wyróżnia się następujące rodzaje zabaw:

- 1. Zabawy manipulacyjne** polegają na wykonywaniu przez dziecko prostych czynności nie prowadzących do żadnych wytworów, np. manipulowanie różnymi przedmiotami gaworzenie, przenoszenie różnych przedmiotów z miejsca na miejsce.
- 2. Zabawy konstrukcyjne** polegają na budowaniu czy wytwarzaniu pewnych przedmiotów, zaspokajają one potrzebę wytwarzania.
- 3. Zabawy tematyczne** nazywane także zabawami twórczymi. Cechą charakterystyczną tego rodzaju zabaw jest fakt używania przez dziecko przedmiotów w specjalnej funkcji oraz

przybierania przez dziecko pewnych ról - odzwierciedlających przeważnie normalne życie, pracę ludzi.

4. **Zabawy badawcze** polegają na dokonywaniu na różnorodnym materiale najrozmaitszych doświadczeń. Zabawy te zaspokajają potrzeby poznawcze, a zwłaszcza ciekawość dziecka.
5. **Zabawy ruchowe** polegają na wykonywaniu przez dziecko dużej ilości ruchów wymagających pewnego wysiłku, zręczności, siły, szybkości. Zaspokajają one potrzebę ruchu, nabywania zręczności.
6. **Zabawy dydaktyczne** zasadniczo różnią się od poprzednio wymienionych. Różnica sprowadza się do tego, że nie są one wynikiem swobodnej twórczości dzieci, lecz są przygotowane, inicjowane i organizowane przez opiekuna dziecka powinny mieć zawsze wartości kształcące.

Aktywność twórcza przejawiająca się w zabawach dziecka, niezależnie od poziomu jego rozwoju psychofizycznego, wpływa z naturalnej potrzeby "bycia aktywnym" (Minczakiewicz 1994, 1995). Zabawa pozwala zapomnieć o kalectwie, nieszczęściu, lęku, bólu i cierpieniu. Twórcza postawa bawiącego się dziecka jest wynikiem jego potrzeby poszukiwania, doznawania radości bawienia się, przeżywania osobistego sukcesu, który czasami jedynie za sprawą zabawy wydaje się możliwy.

Inicjatorami zabaw w przypadku dzieci niepełnosprawnych są w wielu przypadkach osoby dorosłe (rodzice, nauczyciele, wychowawcy, terapeuci), których zadaniem jest stworzenie takiej atmosfery, w której sensu i blasku nabierze życie dziecka niepełnosprawnego. Dorośli stają się czasem niezbędnymi dla dziecka przewodnikami po zabawie. Stwarzają dziecku bezpieczny świat, w którym może zagościć prawdziwa radość. Zabawowy dziecięcy świat to świat idealny, przyjazny, znoszący wszelkie bariery, eliminujący wszelkie trudności i przeciwności losu.

Kształtowanie aktywnej postawy dziecka niepełnosprawnego jest warunkiem rozwijania aktywności zabawowej u dzieci niepełnosprawnych jest, z jednej strony, zapewnienie im swobody w działaniu i radości osiągnięć, a z drugiej – akceptacja przez nie samej formy zabawy i organizacji zaproponowanej im przez dorosłych. Umiejętne zasugerowanie formy zabawy, jej miejsca oraz – choćby w najogólniejszym zarysie – organizacji i propozycji samych organizatorów pozwala dzieciom niepełnosprawnym na tworzenie podstaw do eksponowania ich oryginalnych pomysłów, powoduje uwolnienie od ciążących i przygnębiających je przeżyć, rozbudzenie ufności do ludzi i świata, wybranie dla siebie odpowiedniej zabawowej roli, a tym samym dowartościowanie siebie jako liczącego się podmiotu.

Opracowały:
Wabnic Magdalena
Zimoch Kinga

Bibliografia:

- „ABC pedagoga specjalnego”, A. Tomkiewicz-Bętkowska, A. Krztoń.
„Chodźmy się bawić. 150 zabaw dla dzieci”, Malkiewicz Mariola.
„Encyklopedia pedagogiczna”.
„Wychowanie w Przedszkolu”.